

Från den nya landsvägen mot Vrigstad ungefär mitt emellan korsningen med gamla Vrigstadlandsvägen och Brunnsekärren går en väg norrut in i skogen. Vägen är numera omgjord till skogsbilväg. Innan den nya landsvägen kom till, utgick vägen strax norr om N. Ljunga kyrka, men den delen är nu bara en bitvis knappt skönjbar stig.

Följer man den nuvarande skogsbilvägen några hundra meter norrut, ser man till höger strax intill vägen markeringsstolpen för torpet Gröndal. Något annat, som visar, att här bodde människor långt in på 1900-talet, finns inte längre.

I 1811–16 års husförhörslängd finner man namnet Gröndal första gången. Där står "På Lillegårds ägor: Backstugan. Nybygget Gröndal". Här bor då "mannen" Olof Isaksson med hustrun Maja Gabrielsdotter och två söner. Redan i föregående längd, för åren 1806–10, är familjen noterad, då boende som inhyses i den namnlösa backstugan. Tydligt fick de lämna denna och flytta in i nybygget.

De första 20 årens invånare i Gröndal tycks ha haft det ganska bekymmersamt. År 1811 noteras för Olof Isaksson, att han är "halt och ofärdig", medan hustrun är "sängliggande". "Utfattige" är de också. Sönerna lämnar snart hemmet; den yngste "följer Sockenskräddaren". Slutet blir förstås fattighuset, dit de bara drygt 50-åriga Olof och Maja förs 1818 och där de dör cirka 10 år senare. Sedan skrivs ingen i Gröndal förrän 1821 – nybygget är då upphöjt till torp och det står "Gröndahl Torpet". Men de nya invånarna, Peter Lindberg och hans hustru Brita Månsdotter, står inte som torpare, vilket var ganska naturligt, efter- som de båda var i 65–70-årsåldern och Brita dessutom "oförmögen till arbete". De kom närmast från Örsby Backegård, där de varit hälftenbrukare.

Så många år i Gröndal blev det inte för paret Lindberg. Han dör 1828 och Brita flyttas till Spångstugan, som också tjänstgjorde som fattigstuga – var den låg är inte utrett. Lindbergs följdes av de bara ett tiotal år yngre Olof Svensson och Catharina Gabrielsdotter, som kom från Mejensjö Söragård, där de dock bott bara något år och dit de kommit från Mossaryds Södragård. De är båda "gamla och orkeslösa", står det, och Olof dör också redan 1829. Catharina bor kvar – var hon syster till Maja Gabrielsdotter, som bodde i Gröndal till 1818? Åldern kan stämma, men eftersom ingen av dem var född i Ljunga, kan ursprunget inte sökas.

Snart fick Catharina Gabrielsdotter sällskap av dottern Lisa, som var nygift med Johannes Samuelsson från Bringetofta. Äntligen kom det ungt folk i stugan, äntligen blir där barnskrik. Två döttrar får Lisa, innan familjen Samuelsson jämte Catharina 1834 flyttar till Mossaryds Backegård, där Johannes blir hälftenbrukare.

Efterträdare i Gröndal blir åter ett äldre par, Johan Danielsson och Cajsa Petersdotter. Johan, som var son till soldaten Daniel Liungqvist på Alehög, blir den förste i torpet Gröndal, som i kyrkboken betecknas som torpare. Fast torpare i Gröndal blev Johan Danielsson nog aldrig. Titeln har säkert följt med, sedan han var torpare

på Filebo, vilket står som torp fram till omkring 1830. Både Johan och Cajsa är nu "bräcklige och ofärdige". Någon hjälp i torpet får de knappast heller av änkan Lena Sophia Petersdotter – troligen syster till Cajsa; båda är födda i Nydala – som också 1834 flyttar till Gröndal efter att ha stått som inhyses på Ljunga Stom. Hon "har Fattigmedel" och är "oförmögen till arbete" . Det var nog ganska besvärligt i Gröndal.

Cajsa dog i januari 1840 och Lena Sophia flyttades till fattighuset. Johan Danielsson blev dock inte ensam i Gröndal, ty Johannes Samuelsson med familj jämte svärmor återvände 1840 från Mossaryd. Nu som först blir Gröndal ett verkligt torp och får en relativt ung torpare.

Catharina Gabrielsdotter dog 1842 vid 72 års ålder – redan 1829 hade hon stått som "gammal och orkeslös" . Men livet gick vidare, 1843 födde Lisa en tredje dotter. En son hade fötts i Mossaryd. Johan Danielsson bodde kvar till 1844, men då överfördes han till fattighuset, där han avled våren 1851. Han blev 76 år trots sin bräcklighet.

År 1851 flyttade Johannes Samuelsson med hustrun och de båda yngsta ännu hemmavarande barnen till Skogsdal några hundra meter norr om Gröndal. Skogsdal var en backstuga, som tycks ha byggts av Samuelsson. In i Gröndal flyttade trumslagaren Anders Fast med hustru och två små söner. Trumslagarfamiljen kom från Värnet och hade flyttat dit från Fröjdafällan 1850. Redan efter ett år i Gröndal flyttade Fasts tillbaka till Värnet och blev sedan bofasta där.

Ny torpare i Gröndal blev Johan Magnus Johansson Ljungqvist, som just gift sig med Lena Sofia Johannisdotter från Vrigstad. Sedan en dotter fötts här, flyttade dock den lilla familjen redan 1854 till Bringetofta.

Men därefter blev det slut med de täta boendebytena i Gröndal. Ljungqvists efterträdare, torparen Peter Johan Johannisson, stannade i nära 30 år och lade därmed det mesta av sin livsgärning i Gröndal. Sina första år hade Peter – eller Pehr, som det senare står – tillbringat i Foglabo, där fadern Johannes Carlsson var torpare 1818–38. Till Gröndal kom Peter med hustrun Anna Lisa Svensdotter och två späda söner från Ljunga stom, där han ett par år arrenderat 3/8.

De båda sönerna flyttade så småningom hemifrån, den yngsta av de båda döttrarna, som föddes här, gifte sig och flyttade till torpet Fagerhult i Lannaskede, den äldre dottern blev bara 14 år gammal – vad hon dog av är inte noterat. Ensamma i stugan blev Peter och Anna Lovisa dock inte, ty hans föräldrar flyttade 1871 hit från Brostugan. Där hade de bott i 4 år, sedan det av Johannes Carlsson senast brukade torpet, Pinuten, inlemmats i bebyggelsen i det framväxande nya samhället Sävsjö. De båda gamlingarna – de var 76 resp. 77 år – behövde säkert bli omhändertagna, ty Johannes var "blind på ett öga" och Johanna var "verkbruten" .

Efter åtta år, alltså 1879, blev det dock åter flyttning för det gamla paret, nu till backtugan Smedbo, till dottern Johanna och hennes man Anders Svensson. Varför det blev så, förmäler inte historien, men ett är säkert – i Smedbo var det både fattigare och mera trångbott än i Gröndal. Så blev också slutet för Johannes och Johanna fattighuset.

Peter Johannesson och hans Anna Lovisa tycks ha varit ensamma i Gröndal ett par år, innan de 1882 flyttade in till samhället. Där byggde Peter ett hus vid Sandsjövägen, senare nummer 22, som han gav namnet Gröndal. Det invanda gamla namnet tog han alltså med sig. Stugan stod kvar till hösten 1994.

Ny torpare på Gröndal blev August Johannesson, som 1882 kom från Ljunga stom, där han varit arrendator. Familjen var ännu inte så stor; hustrun Hilda Svens- dotter och en späd liten dotter. Ytterligare tre döttrar och en son föddes under åren i Gröndal. I hushållet ingick också de första åren Augusts föräldrar Johannes Svensson och Lisa Katarina Svensdotter, som följde med från Ljunga stom. De avled dock 1884 resp. 1892.

År 1899 flyttade August och Hilda till Byholm i Ljunga by, som August blivit ägare till några år tidigare. Nu övergav han torparlivet och tog i stället tjänst som kyrkvaktare och dödgravare, d v g fram till 1904 var han bara "vikarierande kyrkvaktare" , som det står i ett stämmoprotokoll. Dödgravare hade han varit sedan 1895 med en årslön på kr. 45:– . Inte heller kyrkvaktarsysslan var överbetald just – 75 per år. Men med inkomster från andra sysslor drog sig 6-barnsfamiljen ändå fram – sladdsonen Gunnar föddes 1900 i Byholm. Fast de äldsta barnen flyttade ju snart. "Hilda i Byholm" var en kärnkvinn, som många ännu minns. I en tidningsintervju inför 90-årsdagen 1948 har hon berättat lite om sitt strävsamma liv. August var inte så stark, så Hilda måste hjälpa honom med det mesta, för att han skulle kunna behålla sin kyrkvaktartjänst. flon har grävt många gravar på Ljunga kyrkogård, talar hon bl.a. om. Hilda i Byholm var som sagt

en kärnkvinnor och redde sig själv nästan ända till slutet. Hon dog hösten 1949 91 år gammal. Även August blev gammal trots sin sjuklighet och var 85 år, när han avled 1934. Efter denna lilla utveckling till Byholm återgick till Gröndal. Där efterträddes Johannesson av Theodor Olausson, som med hustrun Sofia Westring, 8 döttrar och en son närmast kom från Johansberg eller Klangåsén (längderna är lite ottydliga). Där hade de bott i 6 år efter att som nygifta ha bott i Ängen i Örsby – Theodor Olausson var son till Olaus Svensson i Ängen (och bror till bl.a. den kände Sävsjöhandlaren Josua Elwing). I Gröndal föddes ytterligare 3 döttrar 12 barn födde Sofia på 20 år! Även om de äldsta snart flyttade, bör det ha varit tämligen trångt i stugan på Gröndal. Denna bestod enligt näst yngsta dottern Siri, senare gift med handlaren Hugo Johansson i Komstad, av ett stort rum med tre fönster, ett litet kök och ett litet skafferi. Av foton att döma kunde man nog också utnyttja utrymmen på vinden åtminstone sommartid. Siri Johansson berättade också, att när föräldrarna kom till Gröndal, måste fadern allra först bygga ett däss. Företrädarna på stället hade nöjt sig med en stång mellan ett par träd – storskogen växte alldeles inpå.

Av fotonas ses, att man hade blomland utmed stugväggarna. Siri mindes också, att det fanns en syrenberså på var sida om gången upp till stugan. Plommonträd fanns flera stycken, som gav mängder av små blåa plommon. Ättlingar till träden växer ännu både vid handlarhuset i Komstad, Siris hem, och i hennes dotter Stinas trädgård vid Gunnes väg.

Olaussons var ett arbetsamt och strävsamt par, som gjorde allt för att få ihop till försörjningen av den stora familjen. Han hjälpte bl.a. grannar och andra att sätta upp gårdsgårdar och fick då 75 öre i dagslön. Sofia hjälpte till på kalas, bistod vid barnafödande (hon hade ju rik egen erfarenhet) samt sydde på beställning. Hur kunde hon hinna och orka allt detta utöver de dagliga sysslorna? Hjälpsam mot behövande var hon också. Det berättas t.ex., att när Johanna Törn och Ulla Petersdotter i "Törnas" började bli gamla och skröpliga, då var det Sofia, som såg till dem. När Ulla hade dött 1913, kunde Johanna inte ligga kvar ensam. Sofia tog henne hem till Gröndal, men eftersom Johanna var så klen, att hon inte orkade gå, band Sofia gumman på ett sofflock och drog sedan hem henne. Sofia var ett resolut fruntimmer!

Det var alltså gott om barn i Gröndal. Siri berättade, att de alltid var 2-3 syskon, som samtidigt gick härifrån till skolan i Ljunga. Den för tillfället äldsta bar alltid matsäckskorgen. Vid studiet av husförhörlängden ser man, att föräldrarna roat sig med en liten ordlek – Siri, som var nummer elva i syskonskaran, fick som tredje namn Elvira och hennes yngre syster Elsa fick också heta Tolvira.

År 1904 lämnade ett par av de äldre barnen hemmet och sedan fortsatte de yngre efter hand, som de uppnådde 19-20-årsåldern. År 1913 for Gustaf, den ende sonen till Amerika tillsammans med systrarna Elin och Lilly. Det gick bra för alla tre och Gustaf blev efter en tid välbeställd ägare till en stor farm. Han hälsade flera gånger på hemma i Ljunga och lär även ha hjälpt föräldrarna att köpa Sandåkra i kyrkbyn, dit de flyttade 1928. Sitt sista Sverigebesök gjorde Gustaf 1976 vid 83 års ålder. Han avled 1988.

År 1922 lämnade Olaussons Gröndal och flyttade till Kåreslätt bredvid Annetorp, där Theodor står som hemmansägare. Som ovan nämnts blev det sedan flyttning till Sandåkra 1928 tillsammans med tre av döttrarna. Där dog Theodor redan 1931. Sofia överlevde honom i 22 år. Det var gott virke i henne; i en intervju inför 90-årsdagen berättar hon bl.a. , att får hon bara hugga ved en timme om dagen, så sover hon gott om natten. Och stugan har hon själv rödfärgat något år tidigare

I Gröndal ersattes den stora familjen Olausson 1922 av det gamla paret Klas och Hilda Lindberg. Klas hade förut arrenderat Ljunga Lillegård, vilket nu övertagits av en son. Här byggde han "tvisten" utanför köksdörren, vilken syns på ett foto. Hilda dog 1934 och Klas 1936 – de blev 76 resp. 84 år gamla.

Samtidigt med Klas Lindberg tycks en familj från Hultsjö ha bott i Gröndal en tid. År 1934 skrivs nämligen Karl och Anna Svensson och deras båda döttrar här, men de återvänder till Hultsjö redan 1935.

Sedan är Gröndals saga slut. Efter Klas Lindberg skrivs ingen här. År 1944 såldes stugan, revs och så kolade man av virket – det var kristid och bränslebrist. Längre fanns en del plommonträd kvar, men nu finns just ingenting, som erinrar om att här varit bebott i omkring 130 år.

T. Gröndal

Ljunga Lillegård

Inh. Olof Isaksson	född 1765	
h. Maja Gabrielsdtr	" 1767	
s. Isak	" 1792	1811 t. Sävsjö säteri
s. Sven	" 1796	
Peter Lindberg	född 1757	
h. Brita Månsdtr	" 1752 i Ljunga	
Olof Svensson	född 1763 i Ljunga	
h. Catharina Gabrielsdtr	" 1770	
T. Johannes Samuelsson	född 1804 i Bringetofta	
h. Lisa Olofsdtr	" 1800 " Ljunga	
d. Johanna	" 1831 " "	1845 t. Vallsjö
d. Lena Catharina	" 1832 " "	1848 t. Bringetofta
s. Anders Johan	" 1835 " "	
d. Anna Christina	" 1843 " "	
T. Johan Danielsson	född 1775 i Ljunga	
h. Cajsa Petersdtr	" 1768 " Nydala	
Änk. Lena Sophia Petersdtr	född 1765 i Nydala	
Trumsl. Anders Fast	född 1816 i Tofteryd	
h. Inga Maja Israelsdtr	" 1815 " "	
s. Gustaf	" 1846 " Ljunga	
s. Johan	" 1849 " "	
T. Johan Magnus Johansson Ljungqvist	född 1827 i Ljunga	
h. Lena Sofia Johannesdtr	" 1834 " Vrigstad	
d. Anna Maria	" 1853 " Ljunga	
T. Peter Johan Johannesson	född 1829 i Ljunga	
h. Anna Lovisa Svensdtr	" 1828 " Bringetofta	
s. Johan Alfred	" 1850 " Vallsjö	1871 t. Örsbyholm
s. Johannes August	" 1853 " Ljunga	1873 t. Hjärtlanda
d. Johanna Sophia	" 1855 " "	död 1869
d. Augusta Helena	" 1858 " "	1878 t. Lannaskede
Inh. Johannes Carlsson	född 1795 i Näshult	
h. Johanna Magnidtr	" 1794 " Ljunga	
T. Sven August Johannesson	född 1849 i Ljunga	
h. Hilda Elise Svensdtr	" 1858 " "	
d. Augusta Elisabeth	" 1880 " "	
d. Anna Josefina	" 1883 " "	
d. Jenny Sofia	" 1886 " "	
d. Ellen Hilma Debora	" 1890 " "	
s. Karl Helmer Agaton	" 1894 " "	
Johannes Magnus Svensson	född 1812 i Ljunga	
h. Lisa Katarina Svensdtr	" 1819 " Hylletofta	
T. Gustaf Theodor Olausson	född 1856 i Ljunga	
h. Ida Sofia Westring	" 1862 " Målilla	
d. Hulda Maria	" 1885 " Ljunga	1904 t. Danmark
d. Edith Josefina	" 1886 " "	1906 t. Vallsjö
d. Hanna Ruth Dorothéa	" 1888 " "	1904 t. Vallsjö
d. Hilma Sofia	" 1889 " "	1906 t. Jönköping
d. Elin Mathilda	" 1891 " "	1909 t. Göteborg
s. Gustaf Elof	" 1893 " "	1913 t. N. Amerika
d. Lilly Adina	" 1895 " "	1912 t. Göteborg
d. Hedvig Anna Åshild	" 1896 " "	1918 t. Göteborg
d. Karin Linnéa	" 1898 " "	1918 t. Stockholm
d. Märta Nina Elisabeth	" 1900 " "	
d. Siri Eva Elvira	" 1903 " "	
d. Elsa Ida Tolvira	" 1905 " "	
Klas August Lindberg	född 1852 i Ljunga	
h. Hilda Kristina Karlsson	" 1858 " Vrigstad	

Karl Gottfrid Svensson	född	1875	i	Hultsö
h. Anna Cecilia Svensson	"	1879	"	"
d. Ruth Elisabet	"	1904	"	"
d. Astrid Linnéa	"	1917	"	"

*Hilda och Klas Lindberg i Gröndal
har besök i aug. 1931*